

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İNSAN SAĞLIĞI BOYUTUYLA TEK SAĞLIK

Dr. Seher TOPLUOĞLU
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Daire Başkanı

XX. Türk Klinik ve Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Kongresi
13-16 Mart 2019, Antalya

Sunum İçeriği

- Tarihçe
- Tek Tıp, Tek Sağlık
- Zoonotik Hastalıklar
- Ülkemizde Tek Sağlık Yaklaşımı
- Ülkemizde Zoonotik Hastalıklar
- Gündemdekiler...
- Gelecek???

Tarihçe

- Hipokrat (M.Ö. 460-370)
 - “*On Airs, Waters and Places*”
 - Toplum sağlığı ile temiz çevrenin ilişkisi
- Giovanni Maria Lancisi (1654-1720)
 - İtalyan beşeri ve veteriner hekim, epidemiyolojinin öncülerinden
 - Hastalıkların insanlar ve hayvanlara yayılmasında çevrenin rolü
 - Sığır vebası ile mücadele
 - Sıtmadan korunmak için sivrisineklere karşı cibinlik kullanılması ve bataklıkların kurutulması
- Claude Bourgelat (1712-1779)
 - Fransa’da ilk veteriner fakültesi
 - Avrupa’da hayvan sağlığı ve insan sağlığı ile etkileşimleri için resmi eğitim sistemi

Tarihçe

- Louis-René Villermé (1782–1863) & Alexandre Parent-Duchatelet (1790–1835)
 - Halk sağlığı alanında veteriner hekimlik uzmanlık alanının gelişmesi
- Rudolf Virchow (1821-1902)
 - Zoonoz” terimi
 - *“Hayvan ve insan tıbbı arasında ayırıcı bir çizgi yoktur - olmamalıdır da.”*
 - Çevresel faktörler sağlık çıktılarının temel belirleyicileri
- Calvin Schwabe (1927-2006)
 - Hem insan hem de hayvan sağlığını kapsayan “Tek Tıp” görüşü
 - İnsan ve hayvan tıbbı arasında bir ayırım yok

Tarihçe

- Toplum sağlığı ve refahı daha bütünsel bir yaklaşım ile “Tek Tıp” yerine “Tek Sağlık” kavramı,
- 2000’li yılların başında ortaya çıkan Batı Nil ensefaliti, SARS, Ebola ve diğer zoonotik hastalıklar nedeniyle “Tek Sağlık” kavramı tekrar gündem,
- Yaban Hayatı Koruma Derneği
 - 2004 yılında pek çok alan temsilcileri ile Tek Dünya, Tek Sağlık konferansı
 - Manhattan İlkeleri
 - Zoonotik hastalıklar ile ekosistemler arasındaki ilişkiyi daha bütünsel olarak düşünmeye teşvik
 - Dünyanın ekosistemlerinde meydana gelen değişikliklerin insan sağlığına etkileri

Zoonotik Hastalıklar

- Sebep oldukları iş gücü ve ekonomik kayıplarla ülke ekonomisine önemli yük getiren enfeksiyonlar
- İnsanlarda hastalığa sebep olan mevcut enfeksiyonların %60'ı
- Yeni ortaya çıkan enfeksiyon hastalıklarının yaklaşık %75'i
- Her yıl ortaya çıkan ortalama 5 yeni insan hastalığının 3'ü hayvan orijinli
- Potansiyel biyoterör ajanlarının %80'i zoonotik patojenler

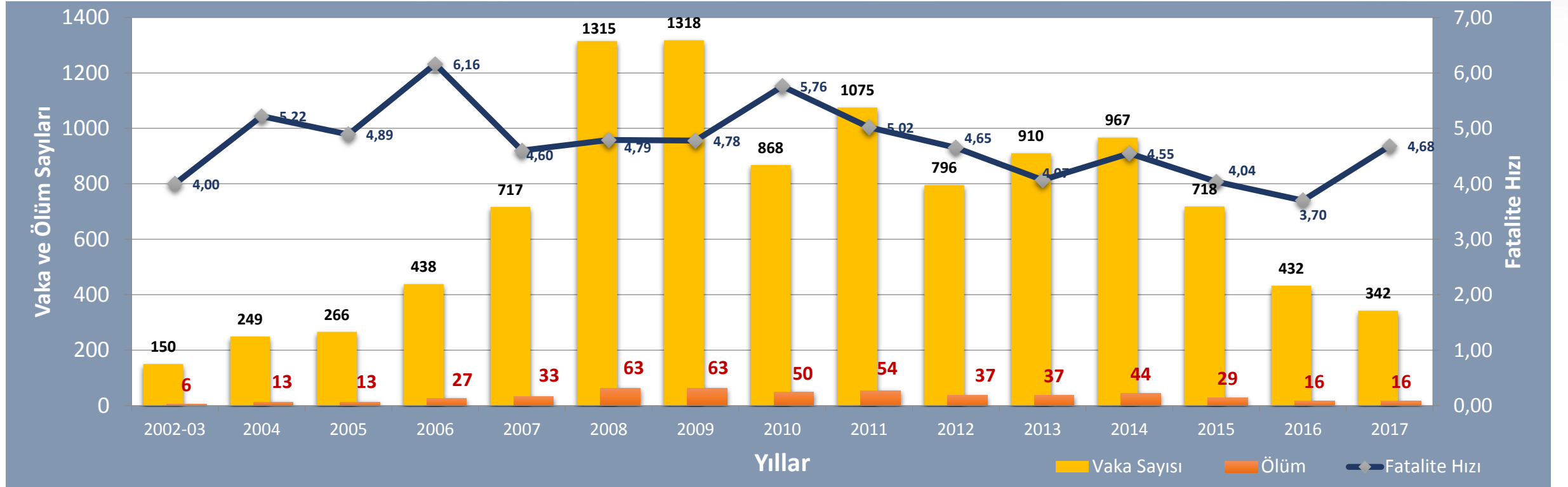
Ülkemizde Tek Sağlık Yaklaşımları

- Türkiye Zoonoz Milli Komitesi (1991)
- Türkiye Zoonotik Hastalıklar Milli Komitesi (2018)
 - Protokol
 - Alt Kurullar
 - Türkiye Zoonotik Hastalıklar Eylem Planı
- Çok Paydaşlı Sağlık Sorumluluğunu Geliştirme Programı

KKKA Vaka ve Ölüm Sayıları ile Fatalite Hızının Yıllara Göre Dağılımı, Türkiye, 2002-2017

2002-2017 arasında;
10.562 olgu-501 ölüm
Vaka-ölüm oranı %4,74

Fatalite hızı dünyada ortalama %10-40

KKKA İnsidans Haritaları, Türkiye, 2014-2017

2014

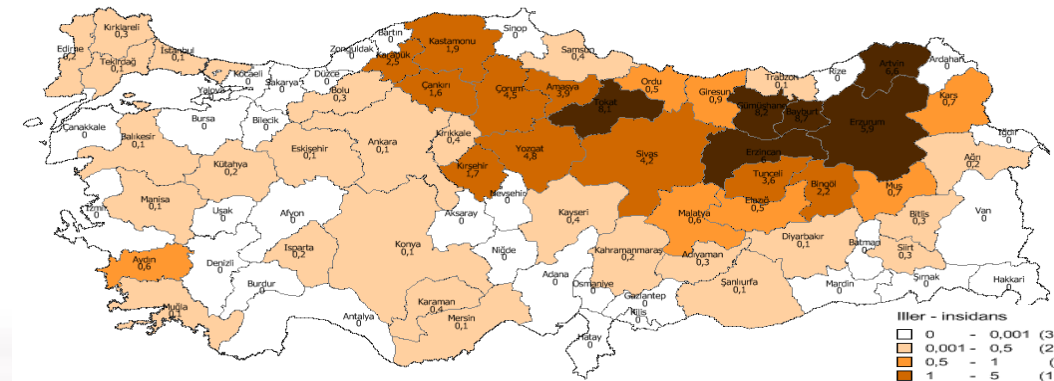
2015

2016

2017

Güvenli değil | hsgmtv.saglik.gov.tr/channel/video/zoootikvektorel

Uygulamalar Yeni Sekme Halk Sağlığı Genel Müd. https://hoys.saglik.gov.tr W KLEPI Hastalıklar CIMER Portal Halk Sağlığı Genel Müd. Artemether / lumefar Quinine - Teva UK

Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar

Tarih

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Animasyon

HSGM 5,472 views

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Animasyon Altyazılı

HSGM 1,764 views

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Tv Spot Yaz 01

HSGM 1,300 views

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Tv Spot Yaz 02

HSGM 1,171 views

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Tv Spot İlkbahar

HSGM 1,385 views

Halsizlik
İştahsızlık
Ateş
Vücut ağrısı
Baş ağrısı
Bulantı, Kusma
İshal
5 months ago

KKKA Tv Spot Yaz 02 Altyazılı

HSGM 884 views

Kategoriler

- General
- Halk Sağlığı Yönetim Sistemi
 - Tüberküloz
- Kanser
- Kronik Hastalıklar ve Yaşlı Sağlığı
 - Astım
 - KOAH
 - Pulmoner
- Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat
- Tütün ve Madde Bağımlılığı ile Mücadele
- Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar

Öne Çıkan

3 months ago

<http://hsgmtv.saglik.gov.tr/channel/video/zoootikvektorel>

Sağlık Çalışanları için Eğitim Modülü

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoootik-vektorel-hastaliklar-db/zoootik-hastaliklar/1-KKKA/7-Sunumlar/KKKA_Sunum_Hekimler_Icin_02_02_2018.pdf

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoootik-vektorel-hastaliklar-db/zoootik-hastaliklar/1-KKKA/7-Sunumlar/KKKA_Sunum_Hekim_Disi_Saglik_Personeli_Icin_02_02_2018.pdf

zoootikvektorel.saglik.gov.tr

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar
Birimleri

ANASAYFA BAŞKANLIĞIMIZ HABERLER İLETİŞİM

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA)

Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA), keneler tarafından taşınan Bunyaviridae ailesine bağlı Nairovirüs grubuna ait bir virüsle oluşan ateş, halsizlik, iştahsızlık, kas ağrısı, baş ağrısı, bulantı, kusma, ishal ve ağır vakalarda kanama gibi bulgular ile seyrederek ölümlere neden olabilen zoonotik (hayvanlardan insanlara bulaşan) karakterli bir enfeksiyon hastalığıdır.

Detay için tıklayınız

Afif ve Broşürler

İstatistik Verileri

Sunumlar

Videoalar

Formlar

Rehberler

Kitap ve Makaleler

Raporlar

<http://zoootikvektorel.saglik.gov.tr/>
<https://sagligim.gov.tr/zoootik/liste/>

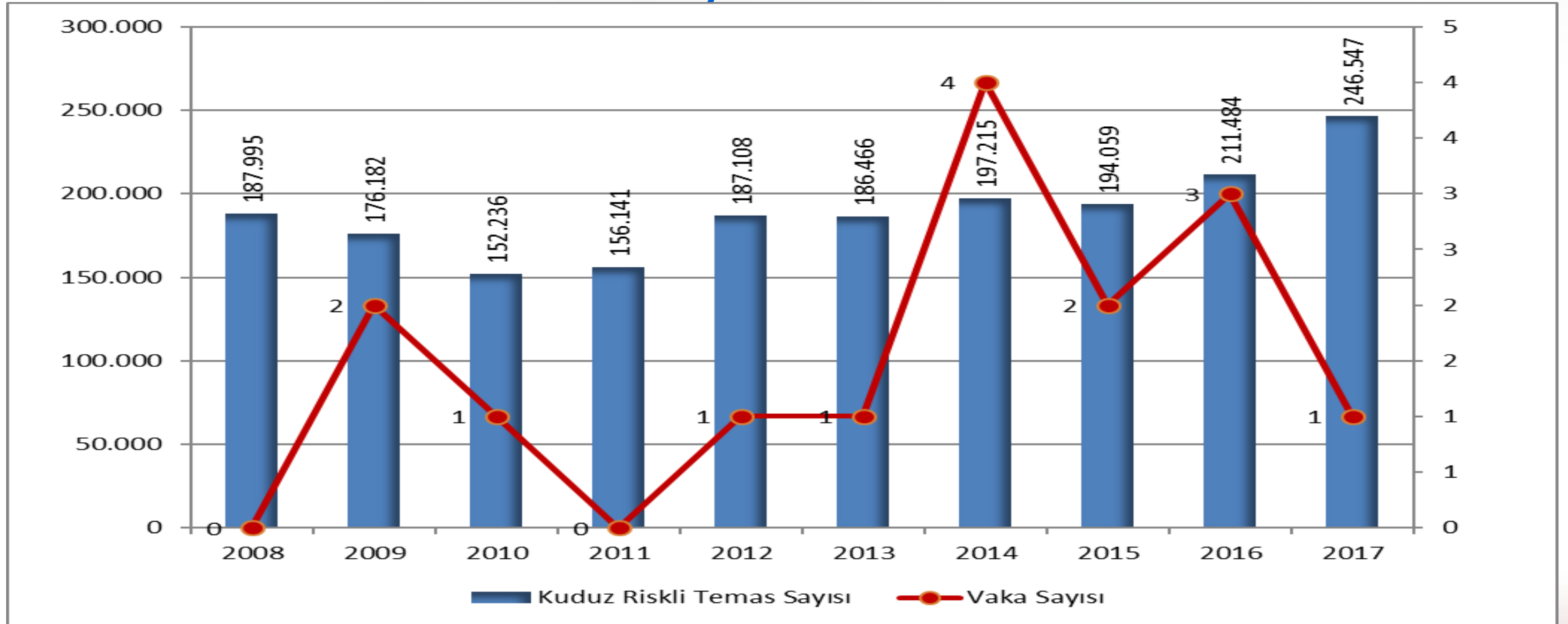
Bariyer Önlemleri

- El yıkama
- Eldiven giyme
- Maske takma
- Gözlük (invaziv işlemde)
- Koruyucu giysi
- İğne uçları ve kesici alet güvenliği
- Yüzey, çarşaf vb temizliği
- İnvaziv işlemler azaltılması

Kuduz Vakaları ve Kuduz Riskli Temasların Yıllara Göre Dağılımı, Türkiye, 2008-2017

KUDUZ

Kuduzdan hayvanlarınızı ve kendinizi korumak için kedi ve köpeklerinize yılda bir defa kuduz aşısı yaptırınız!

www.saglik.gov.tr

Kuduz, hayvanlardan insanlara bulaşan ve ölüme sonuçlanan bir hastalıktır.

[/saglikbakanligi](#)

Nasıl Bulaşır?

Köpek, kedi, eşir, koyun, keçi, at, eşek gibi evcil hayvanlar ve kurt, tilki, çakal, domuz, ayı, sansar, kokarca, gelincik gibi yabani hayvanlar kuduzla yakalanabilir.

Bu hayvanlardan biri kuduz ise; Sizi ısırması, tırmalaması ya da salyasının sıyrık veya çatlak derinize, gözüne, ağzınıza veya burnunuza temas etmesi ile kuduz bulaşabilir.

Bu hayvanlardan biri ile böyle bir temasınız olmuş ise; **en yakın sağlık kuruluşuna başvurunuz!**

Doktorunuzun belirlediği takvime uyarak aşılanızı gününde yaptırınız.

Hayvanınız kuduz olmuşsa;

Hayvanın huyunda veya hareketlerinde değişimler gözlenir, korkaklık, sinirlilik ve saldırganlık görülebilir.

Hayvanda genellikle şiddetli ısırma isteği bulunur.

Vücudunda felçler olabilir.

Yutkunma güçlüğü, salya akması, kasılmalar görülebilir.

Bu belirtiler gösteren hayvanlardan uzak durunuz ve en kısa sürede İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerine haber veriniz!

Çevrenizde başka ısırılan veya tırmalanan, kuduz bir hayvanla herhangi bir temas olan kişiler varsa sağlık kuruluşuna başvurmalan konusunda bilgilendiriniz.

KUDUZ

NASIL BULAŞIR?

Hayvanlardan insanlara bulaşan ve **ölümle sonuçlanan** bir hastalıktır.

Evcil ve yabani hayvanların ısırması, tırmalaması ya da salyasının sıyrık veya çatlak derinize, gözüne, ağzınıza, burnunuza temas etmesi ile **kuduz bulaşabilir.**

Bu hayvanlardan biri ile böyle bir temasınız olmuş ise; **en yakın sağlık kuruluşuna başvurunuz!**

Kuduzdan hayvanlarınızı ve kendinizi korumak için kedi ve köpeklerinize yılda bir defa **kuduz aşısı yaptırın.**

Doktorunuzun belirlediği takvime uyarak aşılanızı gününde yaptırınız.

[/saglikbakanligi](#)

TC Sağlık Bakanlığı

<https://twitter.com/halksagligigm>

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/>

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

ANASAYFA KURUMSAL BİRİMLER MEVZUAT HABERLER DÜŞÜNÜRLER İLETİŞİM

28 Eylül Dünya Kuduz Günü

AŞI REHBERİ
Doküman Deneme Ağı Sakımı

ALO 171
Sigara Bırakma Danışma Hattı

ALO 184
Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM)

ALO 191
Diyetisyen ve Hıncadale Danışma ve Destek Hattı

HSYS
Halk Sağlığı Yönetim Sistemi

E-POSTA
Sağlık Bakanlığı E-posta Hizmetleri

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoontik-vektorel-hastaliklar-db/zoontik-hastaliklar/2-Kuduz/1-Afis-Brosur/Kuduz_Brosuru.pdf

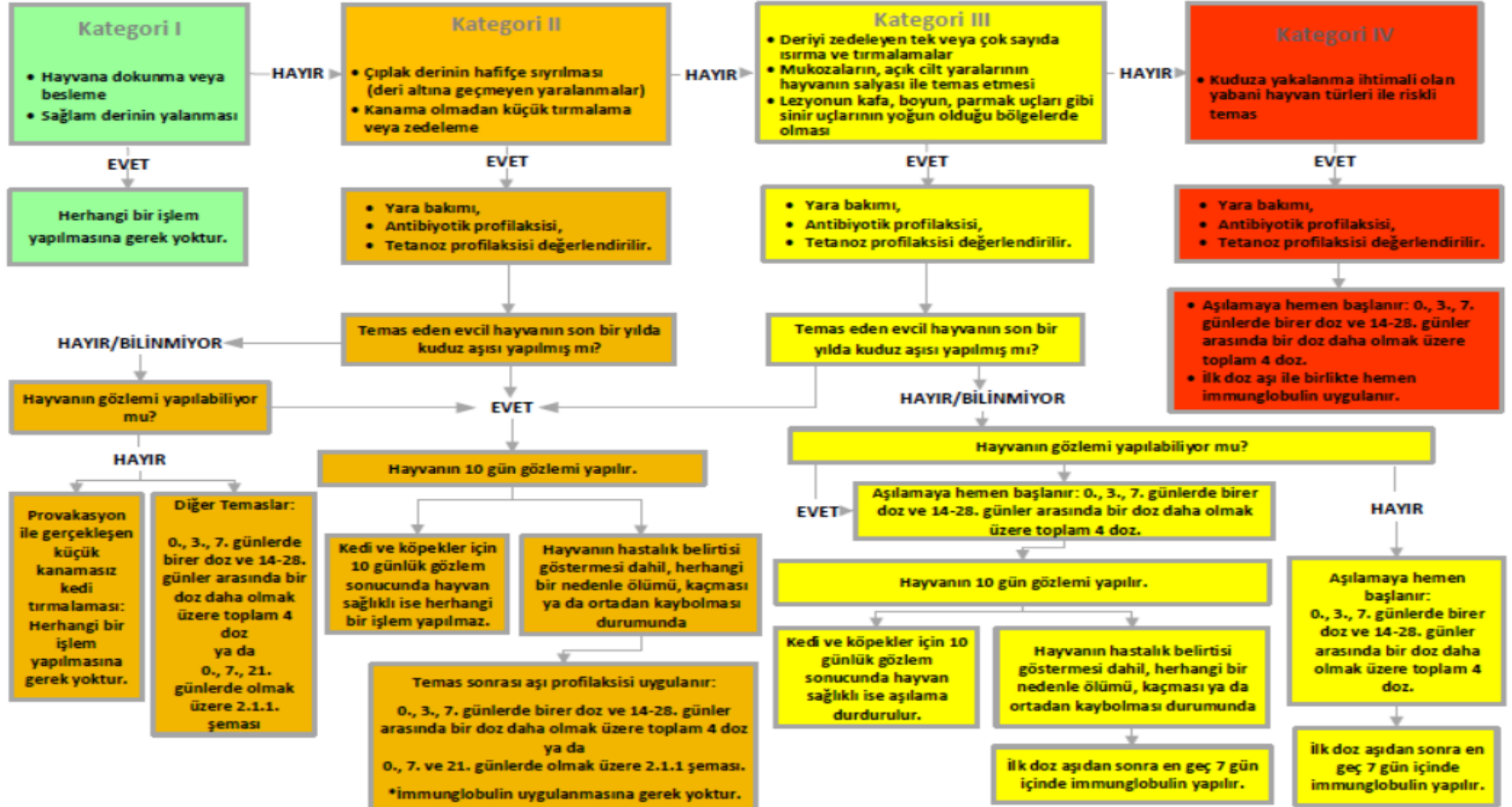
https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoontik-vektorel-hastaliklar-db/zoontik-hastaliklar/2-Kuduz/1-Afis-Brosur/Kuduz_Afisi_35_50_.jpg

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoontik-vektorel-hastaliklar-db/zoontik-hastaliklar/2-Kuduz/7-Sunumlar/Kuduz_sunum_okul_sagligi.pdf

<https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoontik-vektorel-hastaliklar-db/SSS/Kuduz.pdf>

Kuduz Riskli Temasa Maruziyet

Şarbon Vakalarının Yıllara Göre Dağılımı, Türkiye, 2008-2017

Yıllar	Vaka Sayısı	Morbidite Hızı (100.000)	Ölüm Sayısı	Mortalite Hızı (1.000.000)
2008	235	0,33	1	0,01
2009	149	0,21	1	0,01
2010	94	0,13	0	0,00
2011	165	0,22	2	0,03
2012	135	0,18	0	0,00
2013	197	0,26	2	0,03
2014	150	0,19	1	0,01
2015	139	0,18	0	0,00
2016	32	0,04	1	0,01
2017	37	0,05	0	0,00

Ebola - Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Kivu ve Ituri Eyaletlerinden 20 bulaş bölgesinde:

1 Ağustos 2018 tarihinde başlayan salgın

Toplam vaka: 927

(Kesin vaka: 862; Olası vaka: 65)

Ölümler: 584

(Kesin : 519; Olası: 65)

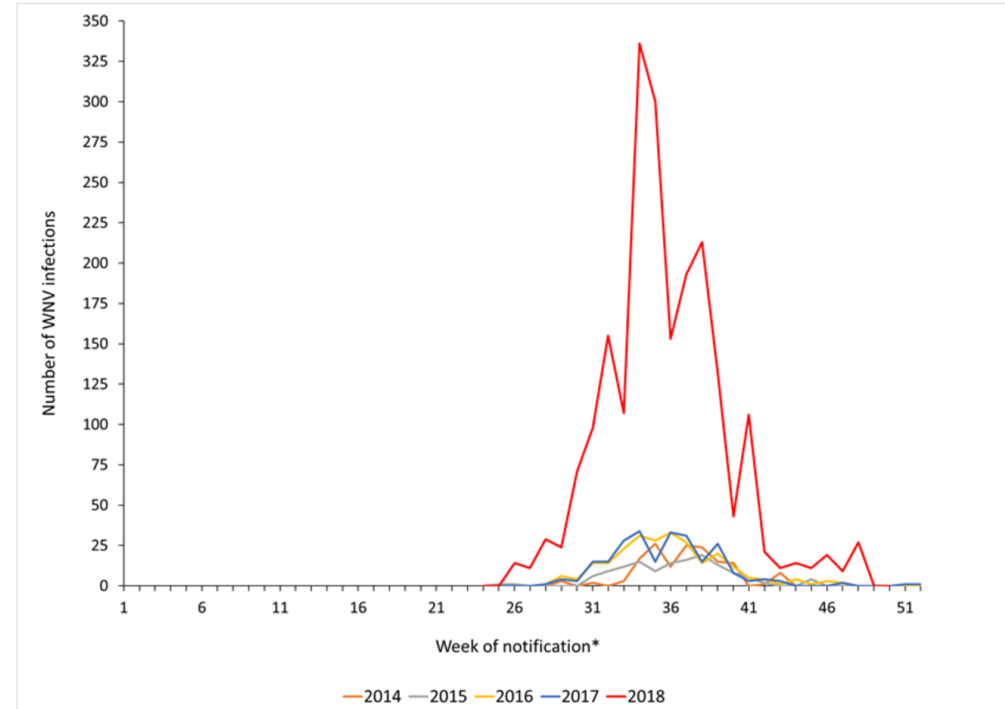
(Güncelleme 12 Mart 2019)

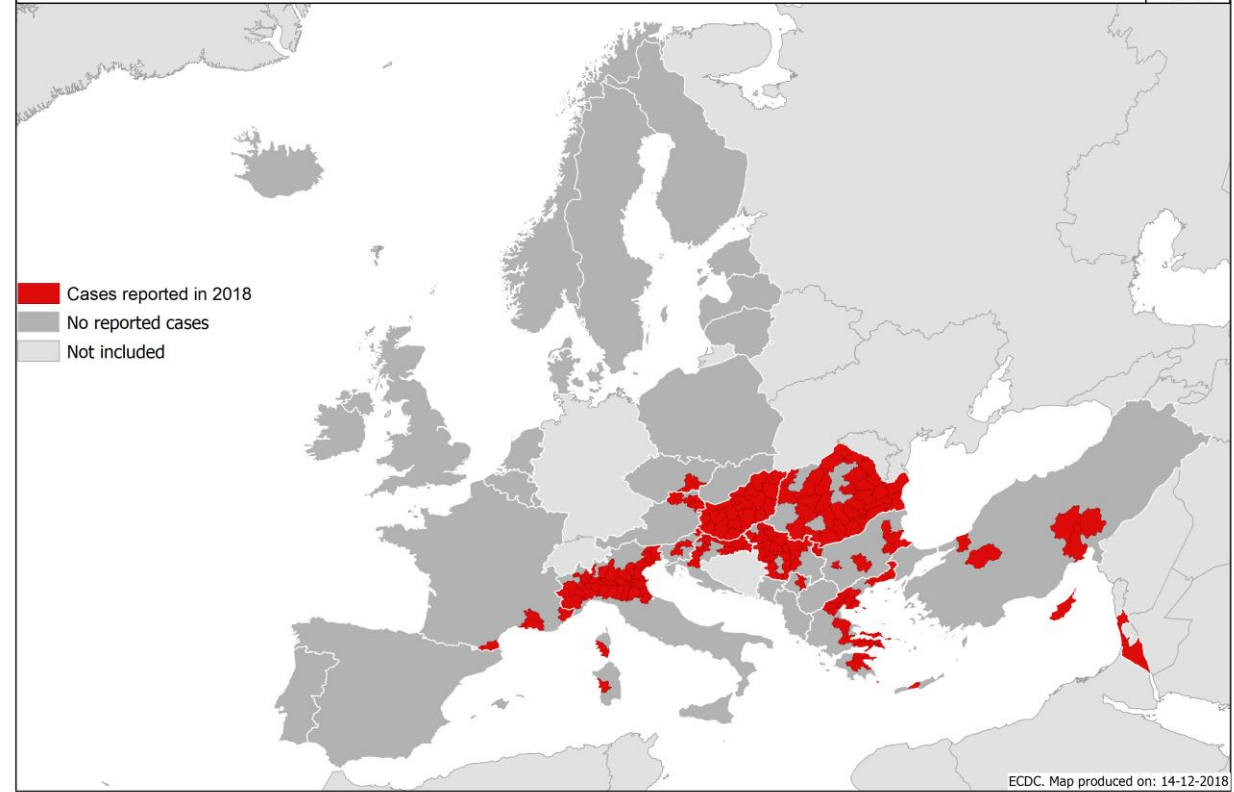
Avrupa Bölgesi Batı Nil Virüsü Enfeksiyonu

Number of WNV infections in EU/EEA and EU enlargement countries by epidemiological week of notification*, 2014-2018.

* Week of notification to national authorities or if missing, week of notification to ECDC.

Distribution of West Nile virus infections in humans by affected areas in the EU/EEA Member States and EU neighbouring countries
Transmission season 2018; latest data update 13 Dec 2018

Countries and territories showing historical time-line of Zika virus spread (1947 - 2016)

World Health Organization

Uganda
United Republic of Tanzania

1947 - 1952

1954

Central African Republic
Senegal
Pakistan
Burkina Faso
Côte d'Ivoire
Cameroon
Sierra Leone
Gabon
Indonesia
Malaysia
Nigeria
Costa Rica
Cambodia

1960 - 1983

YAP (Micronesia (Federated States of))
Gabon

2007 - 2009

French Polynesia
EASTER ISLAND (Chile)
Cook Islands
New Caledonia
Malaysia
Philippines
Cambodia
Indonesia
Thailand

2012 - 2014

Brazil
Vanuatu
Fiji
Colombia
Cabo Verde
Samoa
Solomon Islands

Jan - Oct 2015

El Salvador
Guatemala
Mexico
Paraguay
Suriname
Venezuela (Bolivarian Republic of)

Nov - 2015

French Guiana
Honduras
Martinique
Panama
Puerto Rico

Dec - 2015

Bolivia (Plurinational State of)
United States Virgin Islands
Dominican Republic
Costa Rica
Guadeloupe
Saint Martin
Nicaragua
Barbados
Moldova
Ecuador
Guyana
Jamaica
Curaçao
Suriname
Haiti

Jan - 2016

Togo

Feb - 2016

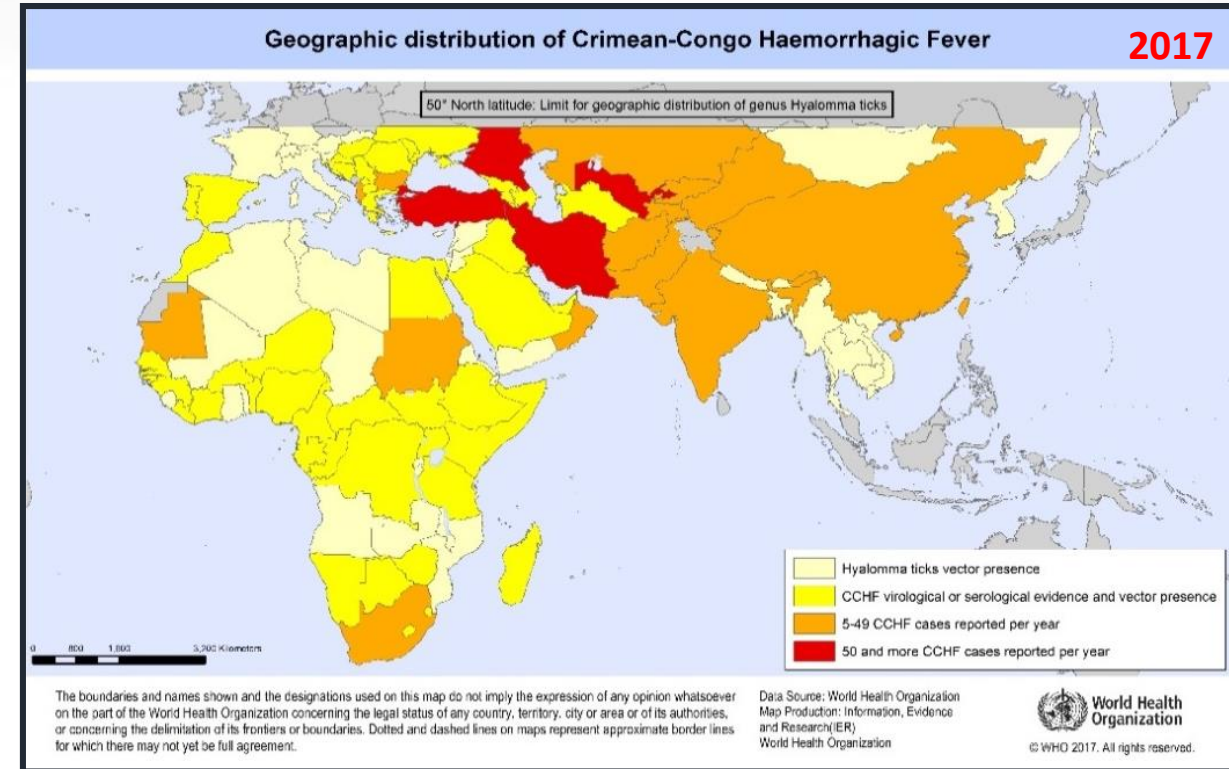
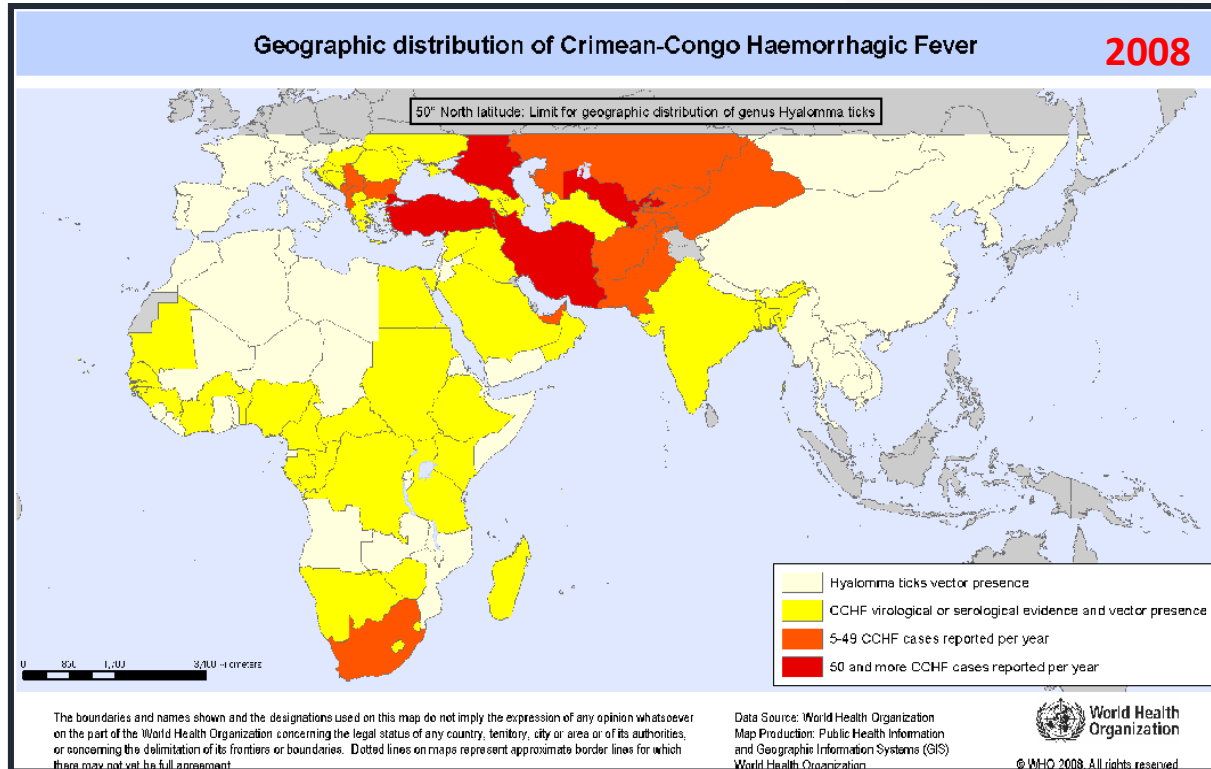
List of Blueprint priority diseases

- Crimean-Congo haemorrhagic fever (CCHF)
- Ebola virus disease and Marburg virus disease
- Lassa fever
- Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV) and Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS)
- Nipah and henipaviral diseases
- Rift Valley fever (RVF)
- Zika
- Disease X

<https://www.who.int/blueprint/priority-diseases/en/>

Gelecek?

http://www.who.int/csr/disease/crimean_congoHF/Global_CCHFRisk_2017.jpg?ua=1

Past and future spread of the arbovirus vectors *Aedes aegypti* and *Aedes albopictus*

Moritz U. G. Kraemer^{1,2,3,4,2*}, Robert C. Reiner Jr^{4,42}, Oliver J. Brady^{5,6,42}, Jane P. Messina^{7,8,42}, Marius Gilbert^{9,10,42}, David M. Pigott⁴, Dingdong Yi¹¹, Kimberly Johnson⁴, Lucas Earl⁴, Laurie B. Marczak⁴, Shreya Shirude⁴, Nicole Davis Weaver⁴, Donal Bisanzio^{12,13}, T. Alex Perkins¹⁴, Shengjie Lai^{15,16,17}, Xin Lu^{18,19,20}, Peter Jones²¹, Giovanini E. Coelho²², Roberta G. Carvalho²³, Wim Van Bortel^{24,25}, Cedric Marsboom²⁶, Guy Hendrickx²⁶, Francis Schaffner²⁷, Chester G. Moore²⁸, Heinrich H. Nax²⁹, Linus Bengtsson^{17,30}, Erik Wetter^{17,31}, Andrew J. Tatem^{16,17}, John S. Brownstein^{2,3}, David L. Smith⁴, Louis Lambrechts³², Simon Cauchemez³³, Catherine Linard^{6,34}, Nuno R. Faria¹, Oliver G. Pybus¹, Thomas W. Scott³⁵, Qiyong Liu^{36,37,38,39}, Hongjie Yu¹¹, G. R. William Wint^{1,40}, Simon I. Hay^{4,43*} and Nick Golding^{41,43*}

The global population at risk from mosquito-borne diseases—including dengue, yellow fever, chikungunya and Zika—is expanding in concert with changes in the distribution of two key vectors: *Aedes aegypti* and *Aedes albopictus*. The distribution of these species is largely driven by both human movement and the presence of suitable climate. Using statistical mapping techniques, we show that human movement patterns explain the spread of both species in Europe and the United States following their introduction. We find that the spread of *Ae. aegypti* is characterized by long distance importations, while *Ae. albopictus* has expanded more along the fringes of its distribution. We describe these processes and predict the future distributions of both species in response to accelerating urbanization, connectivity and climate change. Global surveillance and control efforts that aim to mitigate the spread of chikungunya, dengue, yellow fever and Zika viruses must consider the so far unabated spread of these mosquitoes. Our maps and predictions offer an opportunity to strategically target surveillance and control programmes and thereby augment efforts to reduce arbovirus burden in human populations globally.

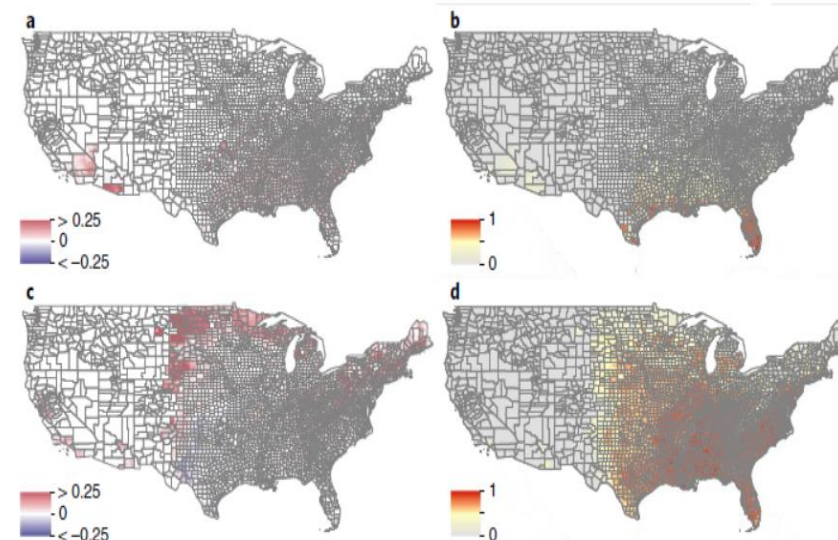

Fig. 2 | Predicted future spread of *Ae. aegypti* and *Ae. albopictus* in the United States. Spread was estimated using human-mobility metrics and ecological determinants fitted to past occurrence data. **a**, Forecasted change in the distribution of *Ae. aegypti* between 2020 and 2050 using the medium climatic scenario RCP 6.0 at the US county-level ranging from -0.25 (blue) to 0.25 (red). Red indicates expansion and dark blue contraction of the *Aedes* range distribution between 2020 and 2050. **b**, The predicted habitat suitability for the presence of *Ae. aegypti* in 2050. Pixels with no predicted suitability are in grey. **c,d**, The corresponding results of **a** and **b** for *Ae. albopictus*.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Teşekkür ederim.